

Sygn. akt III U 345/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 października 2018 r.

Sąd Okręgowy w Tarnobrzegu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący – SSO Wojciech Paluch

Protokolant: st. sekr. sąd. Małgorzata Raszek

przy udziale

po rozpoznaniu w dniu 9 października 2018 r. w Tarnobrzegu

na rozprawie

sprawy **I. B.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.**

o ustalenie kapitału początkowego

na skutek **I. B.**

od **Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.**

z dnia 22 marca 2018 r. znak: (...)

oddala odwołanie.

Sygn. akt III U **345/18**

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 9 października 2018r.

Decyzją z dnia 22.03.2018r. Znak: (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. po rozpoznaniu wniosku I. B. odmówił wnioskodawcy ustalenia kapitału początkowego. Powołując się na przepisy ustawy o emeryturach i rentach z FUS -wskazał, iż kapitał początkowy ustalany jest osobom urodzonym po 1948r., jeżeli udowodnią okresy pracy-ubezpieczenia przed 1999r. na terytorium Polski.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł wnioskodawca I. B. – wskazując, iż decyzja nie jest zgodna z prawem. Podniósł, iż nie musi udowadniać zatrudnienia na terenie Polski ponieważ istnieją podpisane międzynarodowe umowy między Polską a Ukrainą w sprawie wzajemnego uznawania stażu zawodowego. Naprowadził, iż zgodnie z umową międzynarodową, staż zawodowy na terytorium Ukrainy do 1999r. jest równoważny stażowi uzyskanemu na terytorium Polski przed 1999r. Wskazał, iż zgodnie z ustawą o cudzoziemcach z dnia 12.12.2013r. i M. umową o zabezpieczeniu społecznym między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą z dnia 18.05.2012r. ma prawo do ustalenia kapitału początkowego.

W odpowiedzi na odwołanie z dnia 18.05.2018r. Organ rentowy wskazał, iż kapitał początkowy jest ustalany ubezpieczonym, którzy posiadają przed 1999 rokiem okresy ubezpieczenia a to na podstawie przepisów art 173 i następnych ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Ponadto wskazał, iż dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31.12.1948r, którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek, ustala się kapitał początkowy. Naprowadził, iż definicję ubezpieczonego określa art 4 pkt 13 w/w ustawy wskazując, iż jest to osoba podlegająca ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym określonym w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych a także osoba, która przed dniem wejścia w życie ustawy podlegała ubezpieczeniu społecznemu lub zaopatrzeniu emerytalnemu z wyłączeniem ubezpieczenia społecznego rolników. Wskazał, iż wnioskodawca nie posiada żadnych okresów ubezpieczenia przebytych przed 1999 rokiem w Polsce, a okresy ubezpieczenia przebyte na Ukrainie nie mogą zostać uznane do kapitału ponieważ nie przewidują tego zapisy umowy między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą o zabezpieczeniu społecznym.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

ustalił i zważył co następuje:

Wnioskodawca I. B. urodził się (...) Posiada obywatelstwo ukraińskie z narodowości jest G.. Do października 2015r. zamieszkiwał na terenie Ukrainy i tam pracował.

W okresie od 25.06.1988r. do 04.08.1989r. służył w Armii Czerwonej. Od 26.08.1991r. do 02.06.1992r. był zatrudniony na stanowisku dyrektora Małego stowarzyszenia Spółka brokerska (...). W okresie od 10.12.1992r. do 04.04.1993r. zatrudniony był na stanowisku zastępcy kierownika ogólnego (...) Banku (...) D.. Od 01.09.1987r. do 04.07.1988r. oraz od 01.09.1989r. do 01.08.1993r. studiował na wydziale ekonomicznym Donieckiego (...) Państwowego. W okresie od 12.07.1993r. do 24.12.1993r. zatrudniony był w Oddziale zabezpieczenia Materialnego i (...) na stanowisku ekonomisty ds. zabezpieczenia materialnego i technicznego w Donieckim Zakładzie (...). Od 26.12.1993r. zatrudniony był na stanowisku zastępcy dyrektora M. Przedsiębiorstwo (...). W okresie od 04.02.1994r. do 10.01.1995r. zatrudniony był w koncernie (...) Od 11.01.1995r. do 03.07.1995r. zatrudniony w dziale kredytowania i operacji walutowych na stanowisku starszego specjalisty w „Oddziale Donieckim (...) S.A”. W okresie od 03.07.1995r. do 31.12.1995r. zatrudniony był w Małym (...) Przedsiębiorstwie (...) na stanowisku zastępcy dyrektora ds. gospodarki i finansów. Od 01.08.1995r. do 01.06.1996r. pracował na stanowisku dyrektora Przedsiębiorstwa (...). Od 05.06.1996r. do 10.09.1997r. zatrudniony w Ukraińskim Komercyjnym Banku (...) Główny Urząd (...). W okresie od 10.09.1998r. do 01.01.1999r. zatrudniony był w M. Instytucie humanistyczno- gospodarczym. Od 22.11.1995r. do 01.07.1998r. doktorant dziennej formy nauczania Donieckiej Państwowej Akademii (...). W okresie od 01.01.1998r. do 09.09.1998r. zatrudniony był na stanowisku zastępcy dyrektora generalnego (...) ds. finansów Centrum (...) Technologicznego NAN Ukrainy i w okresie od 10.09.1998r. do 01.01.1999r. zatrudniony na stanowisku p.o. docenta katedry Finanse M. Instytutu (...).

W dniu 24.01.2018r. I. B. wystąpił z wnioskiem do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w R. o ustalenie kapitału początkowego. Decyzją z dnia 07.03.2018r. Organ rentowy odmówił wnioskodawcy ustalenia kapitału początkowego wskazując na brak dokumentów potwierdzających status repatrianta. Wnioskodawca odwołał się od decyzji. W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wskazał, iż decyzja z dnia 07.03.2018r. została uchylona decyzją z dnia 22.02.2018r.

Postanowieniem z dnia 11.04.2018r. Sąd Okręgowy umorzył postępowanie sądowe. W uzasadnieniu Sąd wskazał na brak doręczenia wnioskodawcy decyzji z dnia 22.07.2018r. Naprowadził, iż dopiero po doręczeniu decyzji wnioskodawca uprawniony będzie do zaskarżenia jej do Sądu.

Decyzję z dnia 22.03.2018r. doręczono wnioskodawcy 12.04.2018r. W dniu 20.04.2018r. wnioskodawca złożył odwołanie od decyzji.

/dowód: akt organu rentowego /

Przedmiot sporu w niniejszej sprawie sprowadzał się do ustalenia, czy istnieją podstawy do zaliczenia okresu zatrudnienia ubezpieczonego na terenie Ukrainy dla potrzeb ustalenia kapitału początkowego w sytuacji gdy wnioskodawca nie posiada żadnych okresów ubezpieczenia przebytych na terenie Polski.

Wnioskodawca wskazywał, iż obecnie nie wnosi o świadczenie emerytalne jednak nie uznanie ukraińskiego stażu pracy przy kapitale początkowym będzie skutkowało w przyszłości brakiem uznania tego stażu w przypadku ubiegania się o świadczenie emerytalne.

Bezsporne w niniejszej sprawie było, iż wnioskodawca nie miał w Polsce zatrudnienia ani ubezpieczenia przed dniem 01.01.1999r. Do października 2015r. zamieszkiwał na terenie Ukrainy i tam pracował.

W pierwszej kolejności Sąd wskazuje, iż w sprawach z odwołania od decyzji organu rentowego, jej treść wyznacza przedmiot i zakres rozpoznania przez Sąd. Wnioskodawca złożył odwołanie od decyzji dot. odmowy ustalenia kapitału początkowego. Stąd też, zadaniem Sądu nie mogło być rozstrzygnięcie w kwestii dotyczących uprawnień emerytalnych wnioskodawcy.

Mając na względzie przepisy o emeryturach i rentach z FUS oraz regulacje zawarte w umowie o zabezpieczeniu społecznym między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą z dnia 18 maja 2012 r. odwołanie wnioskodawcy nie zasługiwało na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności zauważyć należy, iż instytucja kapitału początkowego została wprowadzona (ustawą z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2018r., poz. 1270 ze zm.). Jest ona związana z odmiennymi od dotychczasowych zasad ustalania emerytury, którą oblicza się na podstawie sumy składek zgromadzonych na indywidualnym koncie emerytalnym w całym okresie ubezpieczenia. Kapitał początkowy jest ustalany ubezpieczonym, którzy posiadają przed 1999 roku okresy ubezpieczenia. Dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31.12.1948r. , którzy przed dniem wejścia w życie ustawy emerytalnej opłacali składki na ubezpieczenia społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek, ustala się kapitał początkowy.

Kapitał ten oblicza się według zasad określonych w art.174 ustawy. W konsekwencji staż pracy przestał być warunkiem koniecznym do przyznania emerytury. Obecnie art 24 ustawy emerytalnej stanowi, iż ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku emerytalnego wynoszącego co najmniej 60 lat dla kobiet i co najmniej 65 lat dla mężczyzn, z zastrzeżeniem art. 46, 47, 50, 50a, 50e i 184. W odniesieniu do okresów pracy przebytych po 01.01.1999r. istotne są składki zewidencjonowane w przypadku danego ubezpieczonego w ZUS. W odniesieniu do osób, które przed 1.01.1999r. pracowały i opłacały składki w Polsce ustala się kapitał początkowy – uwzględniając staż pracy oraz podstawę wymiaru – kwoty składek odprowadzonych do ZUS.

W myśl art 174. 1. Kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12.

Przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy:

okresy składkowe, o których mowa w art. 6;

okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5;

okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 1-3 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2.

Wnioskodawca przed 01.01.1999r. nie pracował w Polsce i nie odprowadzał składek na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych. Składki zgromadzone w związku z jego pracą na Ukrainie mogą stanowić podstawę do ustalenia świadczeń przez te instytucje stosownie do obowiązujących przepisów i zawartych umów. Natomiast składki opłacane z tytułu zatrudnienia na Ukrainie nie zasilają Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w Polsce zatem nie mogą wchodzić do kapitału początkowego.

Nie sposób również zgodzić się z twierdzeniami wnioskodawcy, iż zgodnie z zapisami umowy międzynarodowej (między Polską a Ukrainą) staż w Polsce- uprawnia wnioskodawcę do zaliczenia całego stażu pracy na Ukrainie a tym samym daje podstawę do obliczenia kapitału początkowego.

W pierwszym rzędzie należy podnieść, iż odnośnie okresów ubezpieczenia na Ukrainie to stosowne regulacje w tym przedmiocie zawiera umowa o zabezpieczeniu społecznym, która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2014 r. (oświadczenie rządowe z dnia 29 października 2013 r. w sprawie mocy obowiązującej Umowy między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą o zabezpieczeniu społecznym z dnia 18 maja 2012 r.; Dz. U. z 2013 r., poz. 1374). Zgodnie z preambułą tej umowy została ona zawarta w celu uregulowania wzajemnych stosunków między oboma państwami w zakresie zabezpieczenia społecznego. Art. 2 i 3 tej umowy stanowią, że stosuje się ja m.in. w odniesieniu do emerytur i do osób, które podlegały lub podlegają ustawodawstwu jednej lub obu Umawiających się Stron. W postanowieniach dotyczących świadczeń (dział III, tj. artykuły od 9 do 19) zamieszczono rozdział III (art. od 12 do 16), który dotyczy emerytur i rent.

Zgodnie z jej art. 12 ust. 1 i 2, jeżeli ustawodawstwo jednej Umawiającej się Strony uzależnia nabycie, zachowanie lub przywrócenie prawa do emerytury lub renty od przebycia okresów ubezpieczenia, to instytucja właściwa tej Umawiającej się Strony uwzględnia, w niezbędnym zakresie, okresy ubezpieczenia przebyte zgodnie z ustawodawstwem drugiej Umawiającej się Strony, tak jakby były okresami ubezpieczenia przebytymi zgodnie ze stosowanym przez nią ustawodawstwem, jeżeli okresy te się nie pokrywają (ust. 1). Jeżeli ustawodawstwo jednej Umawiającej się Strony uzależnia nabycie prawa do emerytury lub renty od przebycia okresów ubezpieczenia w zawodzie objętym ubezpieczeniem w systemie specjalnym lub od wykonywania określonego zatrudnienia, to okresy ubezpieczenia przebyte w tym zawodzie lub w tym zatrudnieniu zgodnie z ustawodawstwem drugiej umawiającej się Strony są sumowane przy przyznawaniu emerytury lub renty. Zdaniem Sądu okresy ubezpieczenia na Ukrainie druga Strona musi uwzględnić tylko wówczas, jeżeli staż pracy jest przesłanką konieczną do nabycia prawa do danego świadczenia z systemu ubezpieczeń społecznych.

Trzeba zauważyć, że strony umowy wyróżniły emerytury z sumowaniem okresów ubezpieczenia (art. 12, określający zasady sumowania i art. 16, wskazujący na sposób obliczania świadczenia) i bez takiego sumowania (art. 15 umowy). Emerytury bez sumowania okresów ubezpieczenia to takie, które przyznaje się osobie spełniającej warunki niezbędne do nabycia prawa do emerytury lub renty zgodnie z ustawodawstwem jednej ze stron umowy, bez uwzględnienia okresów ubezpieczenia przebytych zgodnie z ustawodawstwem drugiej strony umowy. Wówczas instytucja właściwa ustala prawo i oblicza wysokość emerytury lub renty wyłącznie na podstawie okresów ubezpieczenia przebytych zgodnie z ustawodawstwem, które ona stosuje.

Z przedłożonego przez wnioskodawcę jeszcze na etapie postępowania przed ZUS(k.8 akt kapitałowych ZUS) pisma Funduszu Emerytalnego Ukrainy z dnia 17.05.2015r. wynika, iż artykuł 26 Ustawy Ukrainy „O państwowe ubezpieczenie emerytalne” przewiduje, że prawo do emerytury w związku z wiekiem przysługuje osobom po ukończeniu 60 roku życia oraz posiadaniu stażu ubezpieczeniowego nie mniej niż 15 lat. Po przeprowadzeniu rozliczeń oraz analizie indywidualnych wiadomości Fundusz Emerytalny Ukrainy wskazał, iż staż ubezpieczeniowy I. B. według stanu na dzień 31.03.2016r. wynosi 27 lat, 9 miesięcy i 23 dni.

Emerytury z sumowaniem okresów ubezpieczenia to takie, przy których ustawodawstwo jednej ze stron umowy uzależnia nabycie prawa do emerytury od przebycia okresów ubezpieczenia w takim rozmiarze, że zachodzi potrzeba ich uzupełnienia o okresy ubezpieczenia przebyte zgodnie z ustawodawstwem drugiej strony umowy (art. 12 ust. 1 i 1 umowy) lub dodatkowo o okresy ubezpieczenia przebyte w państwie trzecim (art. 12 ust. 3 umowy). Przy emeryturach w systemie polskim wymóg stażu pracy od 01.01.1999 nie obowiązuje.

Skoro wnioskodawca nie pracował w Polsce przed 01.01.1999r. i nie było odprowadzanych składek do Funduszu Ubezpieczeń Społecznych to w konsekwencji nie ma podstaw aby ustalać kapitał początkowy. Trzeba dodać, że art. 14 umowy, regulujący zrównanie faktów i zdarzeń, nie może dotyczyć zasad zaliczania okresów ubezpieczenia, te bowiem wynikają z postanowień szczegółowych art. 12, 13 w/w umowy.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11.01.2005r. sygn. akt I UK 135/04 (OSNP 2005/14/217, M.P.Pr. – wkł.2005/8/18, Pr. Pracy 2005/6/3), iż kapitał oblicza się na podstawie art.53 (to jest tak jak wysokość emerytury na dotychczasowych zasadach), co uzależnione jest od podstawy wymiaru oraz liczby okresów składkowych i nieskładkowych. Oba te składniki są przy ustalaniu kapitału początkowego zmodyfikowane w stosunku do zasad ogólnych, bowiem do kapitału początkowego przyjmuje się okresy składkowe wymienione w art.6 i nieskładkowe wymienione w art.7. Jest to zawężenie w stosunku do zasad ogólnych, gdyż do obliczenia emerytury na podstawie art.53 ustawy, oprócz okresów wymienionych w art.6 i 7 uwzględnia się pod pewnymi warunkami wymienione w art.10 ust.1 ustawy okresy podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników i okresy z nimi zrównane, a także uwzględnia się wymienione w art.8 ustawy okresy ubezpieczenia za granicą, jeżeli tak stanowią umowy międzynarodowe. Tymczasem przepis art.174 ust.2 ustawy nie wymienia obu tych okresów. Zatem przy ustalaniu okresów przyjmowanych do wyliczenia kapitału początkowego na podstawie w/w przepisu nie uwzględnia się okresów ubezpieczenia za granicą, o których mowa w art.8. Sąd Najwyższy wyjaśnił, iż pominięcie okresów pracy za granicą (o których mowa w art.8 ustawy) przy ustalaniu kapitału początkowego ma swoje uzasadnienie w tym, że podstawą ustalania świadczenia emerytalnego po spełnieniu warunków do jego uzyskania są składki zgromadzone na kontach emerytalnych w Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Składki zgromadzone w innych instytucjach ubezpieczeniowych, takich jak między innymi zagraniczne instytucje ubezpieczeniowe, mogą stanowić podstawę do ustalenia świadczeń przez te instytucje stosownie do obowiązujących przepisów i zawartych umów. Natomiast składki opłacane w tych instytucjach, także w instytucjach międzynarodowych, nie zasilają Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zatem nie mogą wchodzić także do kapitału początkowego.

W konsekwencji powyższego Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie wnioskodawcy